

9 AV - PAST, PRESENT AND FUTURE

MOURNING IN A WORLD OF REBUILDING

מדרשת רחל וחיה - ט' באב תשע"ז

A] HISTORY, MEMORY AND IDENTITY

1. חמשה דברים אירעו את אבותינו בתשעה באב. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר. משכנס אב ממעטין בשמחה

משנה תענית פרק ד משנה ו

The initial focus of Tisha B'Av is the link to history. We must understand our origins, context and development and become wise from that knowledge. Tisha B'Av is a perfect day to read about Jewish history.

2. There is, though, one form of outsourcing that tends to be little noticed: the outsourcing of memory. Our computers and smartphones have developed larger and larger memories, from kilobytes to megabytes to gigabytes, while our memories, and those of our children have got smaller and smaller. In fact, why bother to remember anything these days if you can look it up in a microsecond on Google or Wikipedia?
But here, I think, we made a mistake. We confused history and memory, which are not the same thing at all. History is an answer to the question, "What happened?" Memory is an answer to the question, "Who am I?" History is about facts, memory is about identity. History is his-story. It happened to someone else, not me. Memory is my story, the past that made me who I am, of whose legacy I am the guardian for the sake of generations yet to come. Without memory, there is no identity. And without identity, we are mere dust on the surface of infinity.

Rabbi Lord Jonathan Sacks - 'Rediscovering our Moral Purpose'¹

It is essential to transition from history - essentially factual, detached and morally neutral - to memory, which is deeply personal and loaded with moral implications.

3. א יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן, כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה. ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ב) והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו'.

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה

The Rambam links the events of the past with real events in the present.

4. א מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר (במדבר י"ל) על-הצ'ר הצ'ר אתכם והרעיתם בנחצצרות. כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והרעו.
ב ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה וזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה"ח) עוונותיכם הטו-אלה וחסאאותיכם מנעו הטוב מכם. וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם.
ג אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרות, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ב-כ"ח) והלקתם עמי בקרי: והלקתי עמכם בנחמת-קרי. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי.
ד ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבוא על הצבור עד שירוחמו מן השמים

רמב"ם הלכות תעניות פרק א

The world is chaotic and tragedies strike. Mankind has classically dealt with this in two different ways. The pagan world accepted the chaos and sought to appease the unstoppable and random raging forces in a bid to survive. Greek philosophy rejected paganism and instead saw the world as a holistic and perfect natural system of cause and effect, with no beginning, no end and no hope of change - fate. Our approach is a third one - which sees a relationship with God as central, and seeks an understanding that the chaos around us is neither random, nor unchangeable².

1. From R. Sacks' acceptance speech on receiving the Templeton Prize, July 2016. Available in full at <http://www.standpointmag.co.uk/node/6551/full>

2. That does not necessarily mean that every moment in every person's life is subject to a direct hashgacha pratit.

5. ג ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו
 ד וארבעת ימי הצומות האלו הרי הן מפורשין בקבלה (זכריה ח"ט) צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי, צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שהוא בחדש הרביעי, וצום החמישי זה תשעה באב שהוא בחדש החמישי, וצום השביעי זה שלשה בתשרי שהוא בחדש השביעי, וצום העשירי זה עשרה בטבת שהוא בחדש העשירי.

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה

The Rambam then goes on to connect the fasts with the vision of the future in Zecharia.

6. (יט) כה־אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית־יהודה לששון ולשמחה ולמגדים טובים והאמת והשלום אהבו

זכריה ח"ט

Our focus on a fast day is always on how the present will give way to a positive future. Even in the depths of aveilut, many of our kinnot end in that way.

7. תרחם ציון כאשר אמרת ותכוננה כאשר דברת. תמהר לשועה ותחיש גאולה ותשוב לירושלים ברחמים רבים: ככתוב על יד נביאך לכן כה אמר יי שבת לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאם יי צבאות וקו ינטה על ירושלים: ונאמר. עוד קרא לאמר כה אמר יי צבאות עוד תפוצנה ערי מטוב ונחם יי עוד את ציון ובחר עוד בירושלים: ונאמר כי נחם יי ציון נחם כל הרבתיקה וישם מדברה כעדרו וערבתה כגן יי ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:

סוף הקינות;

Thus on Tisha B'Av we simultaneously live in a world of past, present and future!

B] DEFINING PEACE AND WAR

8. משנה. על ששה חדשים השלוחין יוצאין: על ניסן מפני הפסח, על אב מפני התענית, על אלול מפני ראש השנה, על תשרי מפני תקנת המועדות, על כסליו מפני חנוכה, ועל אדר מפני הפורים. וכשהיה בית המקדש קיים - יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן.

ראש השנה יח.

Even after the Temple was destroyed the Bet Din sent messengers to publicize Rosh Chodesh, including in Av so that the people could fast on 9 Av.

9. גמרא. וליפקו נמי אתמוז וטבת! דאמר רב חנא בר ביזנא אמר רב שמעון חסידא: מאי דכתיב כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה. קרי להו צום, וקרי להו ששון ושמחה. בזמן שיש שלום - יהיו לששון ולשמחה, אין שלום - צום. אמר רב פפא: הכי קאמר: בזמן שיש שלום - יהיו לששון ולשמחה, יש שמד - צום, אין שמד ואין שלום, רצו - מתענין, רצו - אין מתענין. אי הכי, תשעה באב נמי - אמר רב פפא: שאני תשעה באב, הואיל והוכפלו בו צרות. דאמר מר: בתשעה באב חרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר.

שם

As for the other fasts, the Gemara presents two models. R' Shimon Chasida sees a binary system - peace or war. Rav Papa sees a third situation - neither peace nor war.

10. דאמר רב חמא בר ביזנא כו' - דכולכו ימי תענית ניכוו צומן הזכ שאין בית המקדש קיים, ומתניתין צומן הזכ קא מיירי, מדקתני וכשהמקדש קיים כו' שיש שלום - שאין יד הגויים תקיפה על ישראל

רש"י שם

Rashi gives a perplexing definition of the 'binary' formula. The fasts apply if 'אין שלום', which Rashi defines as when there is no Beit Mikdash. However, they do not apply if 'יש שלום'. Rashi does NOT define this as 'when there IS a Beit Mikdash' but rather when the non-Jews are no longer oppressing us.

Perhaps Rashi understood that once we have peace from the non-Jews, we would be able to build a Temple³. So even in the 'binary' vision, 'Peace' is not so easy to define. This is certainly true of the three-part definition of Rav Papa.

3. Although, how would this fit with the view generally associated with Rashi that the 3rd Temple will be Divinely constructed and not made by man?

Difficult 'intermediate' phases need to be defined:-

- What if there is independence from the non-Jews but no Temple? How is independence to be measured?
- What if there IS a Temple but no independence from non-Jewish oppression (eg during the 2nd Temple Period)
- In all of these, it does seem that Tisha B'Av has a special and stricter status. How much 'peace' does there have to be before we are able to cancel Tisha B'Av too?

C] TISHA B'AV DURING SECOND TEMPLE TIMES

- There is a strong implication in the Mishna above that Tisha B'Av was kept even during the 2nd Temple period. When it adds that during Temple times messengers were sent out 'also' in Iyar, this clearly indicates that they were still sent out in Av, to mark 9 Av

11. ... ובבית שני לא היו מתעניין לא עשירי בטבת ולא שבעה עשר בתמוז, אלא הרוצה יתענה או שלא יתענה ולפיכך לא היו יוצאין על טבת ועל תמוז והיו מתעניין תשעה באב אף על פי שהוא מסור לרצונם מפני שהוכפלו בו צרות ...

רמב"ם על משנה מסכת ראש השנה פרק א משנה ג

Rambam states that the people DID fast on 9 Av during the 2nd Temple period⁴. It seems that he read the distinction of 'shalom' and 'no shalom' as applying evening during that period. As such 9 Av was still a fast due to its special status as a day of tragedy, even then⁵.

12. תי' הגמ' דדוקא בזמן שיש שלום ממש דהיינו שבנ"י שולטין. ובזמן שקלקלו הכותים והתקינו שלוחין לא היו שולטין החשמונאים, ואז רצו צום רצו שמחה, לכן אין שולחין בהם שלוחים כנ"ל. ויתכן פי' זה לפמ"ש לעיל משמעות הרמב"ם בפיה"מ דבבית שני נמי אחר שבטל מלכות חשמונאי והיו כפופין לאור"ה נקרא 'אין שלום'

שפת אמת ראש השנה יח:

The Sfat Emet explains the Rambam as follows. Even during the 2nd Temple period there were times of shalom and times without. When things were going badly and the Jews were not in control they would fast on the minor fasts even though there was a Temple, and 9 Av was always a fast during that period

- As such, it appears that the trigger for the fast/celebration on these days is NOT necessarily the existence of the Temple. After the First Temple was destroyed, we learned that the REAL factor in galut and geulah is not the Land or the Temple but our own actions

13. (ג) כֹּה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְאַשְׁכַּנְהוּ אֶתְכֶם בְּמִקְוֹם הַזֶּה:
 (ד) אֶל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דְּבַרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הִיכַל ה' הִיכַל ה' הִמָּה:
 (ה) כִּי אִם־הֵיטִיב תֵּיטִיבוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם וְאֶת־מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוּ תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ:
 (ו) גֵּר יִתּוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשִׂקוּ וְדָם נָקִי אֶל־תִּשְׁפְּכוּ בְּמִקְוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִלְכוּ לְרַע לָכֶם:
 (ז) וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם בְּמִקְוֹם הַזֶּה בְּאַרְץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם:
 (ח) הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דְּבַרֵי הַשֶּׁקֶר לְבַלְתִּי הוֹעִיל:
 (ט) הִגַּב רֹצֵחַ וְנָאֵף וְהִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְקִטְרַר לְבַעַל וְהִלֵּךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם:
 (י) וּבְאוֹתָם וְעַמְדָתָם לִפְנֵי בַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו וְאַמְרָתָם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה:
 (יא) הַמְעַרְתֶּם פְּרָצִים הִלַּה הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם גַּם אֲנֹכִי הִנֵּה רֹאֵתִי נֹאֵם־ה':

ירמיהו פרק ז

Yirmiyah drives home that the people CANNOT cling to the Temple as a sign that God will protect us. Our actions are far more important. Indeed, if those actions are not fair and honest, the hypocrisy of clinging to the ritual actually acts against us. We turn the Temple into a 'den of robbers'

14. אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: (משלי כח:יד) אֲשֶׁר־יֵאָדָם מִפֶּתַח תְּמִיד וּמִקְשָׁה לָבוֹ יִפּוֹל בְּרַעְיָהוּ; אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים

גיטין נה:

The story of the Churban is introduced by the verse in Mishlei enjoining us to be ever fearful of stubbornness in not seeing the real causes of destruction

4. Many rejected this text in the Rambam as flawed and insisted that the 9 Av was NOT a fast-day during the 2nd Temple. Rav Ovadia Yosef (Yabiah Omer O.C. 1:34:3) takes this view, quoting the Tashbatz (2:271), and brings other proofs that 9 Av was a day of joy during that time. However, manuscripts of the Rambam's commentary confirm the above reading as correct.
 5. The phrase referring not to a double destruction of the Temple, but multiple tragedies

D] NACHEM/RACHEM AND THE FOG OF MODERN TIMES

15. בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלים רחם יי' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל העיר האבילה כו'.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ב הלכה יד

The Rambam rules that we add a special tefilla in the Amida in Boneh Yerushalayim. He makes no distinction between Ma'ariv, Shacharit and Mincha and, interestingly, refers to the addition as 'Rachem' and not 'Nachem'

16. בתשעה באב אומר בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו את אבלי ציון וכו'... הגה: והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנחה של תשעה באב, לפי שאז הליתו במקדש אש ולכן מתפללים אז על הנחמה (רוקח ואבודרהם)

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנו סעיף א

The Shulchan Aruch appears to say that Nachem (not Rachem) is inserted in all tefillot on Tisha B'Av but the Rema brings the minhag to say it only during Mincha since the Beit Hamikdash was set alight then

17.

תריני מעם שאין אומרים נחם בערבית ושחרית עד המנחה, כי עד המנחה הרי הוא כמו שמתו מוטל לפניו ואין ראוי לקבל תנחומין עד המנחה שהוא כנסתם הגולל (המנהיג). עוד מעם, כי במנחת מ"ב נולד המשיח הנקרא מנחם (** וכו' לאברהם אות מ' בשם מהר"ח, ועיין מדרש איכה פ"א אות נ"ו):

ספר טעמי המנהגים אות תרינז

The psak of the Rema reflects a shift in gear after chatzot. The Sefer Manhig (13C France) describes the morning of Tisha B'Av as 'the dead body still lying before us', and therefore inappropriate for nechama. However, after chatzot, the intensity of this pain diminishes and allows for consolation

18. מסתימת המחזר משמע דעתו שיאמרו ככל התפלות וכן הוא המנהג בירושלים אזל צמדינותינו המנהג כמו שכתב הרמ"א

משנה ברורה שם ס'ק א'

The Mishna Berura records that the minhag in Yerushalayim was to say it in all tefillot but in chu'l only at Mincha

19. ולענין נחם דבתשעה באב, דעתי ג'כ דכיון דמשום המאורע אמרין ליה על פי הירושלמי (וכן כתב הר"ף והרא"ש בסוף תענית בשם הירושלמי) אומרו בכל תפלותיו ערבית ושחרית ומנחה (וכן כתב ר"י ברצלוני בס' העתים, וכתב הרד"א) שכן כתב רב עמרם גאון ככל מעין המאורע שבכל מקום, אלא שבערבית ושחרית שהוא כמי שמתו מוטל לפניו ואינו בנחמה אומ' רחם, ולמנחה אומ' נחם, (וכן כתב הכלבו בשם הראשונים והרמב"ם תפילה פ"ב, הל' יד לא חלק) שדומ' למי שנקבר מתו. ומ"מ שליח צבור אינו אומר אלא במנחה וכן כתב הרד"א בשם רס"ג גם ליחיד, כמו שנהגו.

שו"ת הריטב"א סימן סג

The Ritva brings the origins of this issue as a debate between the Geonim. Rav Amram Gaon, following the nusach found in the Yerushalmi, said 'Rachem' for Ma'ariv and Shacharit and changed it to 'Nachem' for Mincha. Rav Saadia Gaon said it only at Mincha

20.

נחם יי' אלהינו, את אבלי ציון, ואת אבלי ירושלים, ואת העיר האבילה והחרבה, ותפוזיה ותשוממה. האבילה מפלי בניה, והחרבה ממעונותיה, ותפוזיה מפבורה, ותשוממה מאין יושב. והיא יושבת וראשה חפוי, כאשה עקרה שלא ילדה, ונבלעת לגיונות, ויירשוק עובדי זרים, ויטילו את עמך ישראל לחרב, ויחרגו בודון חסדי עליון. על פני ציון פמר תבכה, וירושלים תתן קוליה, לפי רפי, על חלליהם. מעי מעי, על חלליהם. כי אתה יי' באש הצתה, ובאש אתה עתיד לבנותה. פאמור: ואני אהיה לך נאם יי' חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה. פרוך אתה יי' מנחם ציון ובונה ירושלים:

סדור תפילה נא

The standard text of Nachem in Nusach Ashkenaz

21. נחם י"י אלהינו את אבילי ציון ואת ירושלים ואת העיר האבילה והבזוייה והחרובה והשוממה. החרבה ממעונות ישראל והשוממה מבלי בניה והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה ויבעלה לגיונות ויירשוה עובדי פסילים ויטילו עמך ישראל לחרב ויהרגו בזדון חסידי עליון על כן ציון במרר תבכה וירושלים תתן קולה לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה י"י באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה כאמור ואני אהיה לה נאם י"י חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה ב"א י"י מנחם ציון עירו ובונה ירושלים

מחזור ויטרי סימן רסט

Our current text is very similar to that in Machzor Vitri (11C France)

22. נחם - נוסח זה יש בו צ"א תיבות מנין הו"ה אדנ"י למתק דיניה

סדר היעבץ ע' תנה

R. Ya'acov Emden understood that this nusach had to be 91 words, being the gematria of Shem Adnut and Shem Havaya together, representing a transition from Din to Rachamim

23. אמר ר' אחא בר יצחק בשם רבי חייא דציפורי: יחיד בט' באב צריך להזכיר מעין המאורע. מהו אומר? רחם ה' אלהינו ברחמיך הרבי' ובחסדיך הנאמני' עלינו ועל עמך ישראל ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה והחרובה וההרוסה והשוממה הנתונה ביד זרים הרמוסה ביד עריצים ויירשוה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים ולישר' עמך נתתה נחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה כי באש היצתה ובאש אתיה עתיד לבנותה כאמור ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכ'

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ד דף ח טור א/ה"ג

By contrast the text of the Talmud Yerushalmi is different in a number of ways: (i) it begins with Racheim; (ii) it does not describe Yerushalayim as deserted and without its inhabitants⁶; (iii) it makes reference to the gift of Eretz Yisrael to the Jewish people as a yerusha; (iv) it does not contain the lament - libi, libi...

24. בתשעה באב מברך ברכת ארבע עשרה בנוסח זה: רחם יי' עלינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך העיר האבילה והחרובה השוממה הנתונה ביד זרים היושבת וראש לה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה ויבעלה לגיונות ויירשוה עובדי פסילים ויתנו נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ על כן ציון במרר /במרר/ תבכה וירושלים תתן קולה לבי לבי על חלליהם מעי מעי על הרוגיהם ראה יי' והביטה וראה שוממותיה ונחמנה כי באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה ככתוב ואני אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה ברוך אתה יי' בונה ירושלים,

רמב"ם סדר תפילות נוסח ברכות התפילה

The Rambam's text is somewhat of a combination of the Yerushalmi and our nusach

25. ירושלמי ר' אחא אומר יחיד בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאורע ומאי ניהו נחם ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך וכו'

רי"ף מסכת תענית דף י עמוד א

26. ירושלמי (ברכות פ"ד ה"ג) יחיד בט"ב צריך להזכיר מעין המאורע. מאי ניהו? נחם ה' אלהינו אבילי ציון וכו'

רא"ש מסכת תענית פרק ד סימן לו

The Rif and the Rosh both adopt the version of the Yerushalmi although each of their girsaot begins with 'Nachem' (not Racheim) and there are other slight differences. Rabbeinu Chananel has a similar version (Taanit 18b).

6. It is questionable whether Jerusalem was inhabited by Jews at the time this was written - R. Acha Bar Yitzchak is a 3rd generation Amora, living c 320 CE, around the time of Constantine's conversion to Christianity and the total expulsion of the Jews from Yerushalayim. However, this statement is in the name of R. Chiya of Zippori. The version quoted in the Ra'avia (Hil. Taanit 886) refers to Rabbi Chiya Raba, who was a Tanna and student of Rabbi Yehuda Hanasi in around 200CE. The Jews had been expelled from Yerushalayim in around 135 CE after the Bar Kochba Revolt.

כתפלת נחם

ואת העיר האבלה והחרבה והשוממה וכו'
 ידוע, דהתוארים האלה מוסבים על העיר ירושלים. ויש להעיר, כי אחרי
 שבזמן הזה ירושלים בנויה ברמה עם בתי חמד והיכלי פאר, וגם מיושבת מיהודים
 בהמון (כ"י), לפי זה לכאורה אין מקום לתוארי אבל עליה.
 אך הנה כתב הבית יוסף בטור או"ח סימן תקס"א והמגן אברהם שם בשו"ע,
 כי גם בעת שמיושבת העיר והמדינה מיהודים, אך כל זמן שהם תחת ממשלה
 אחרת, לא תחת מלכות ישראל — עדיין יקראו חרבים, וכל הדינים אשר נקבעו
 בזה, כמו הרואה את ירושלים בהורבנה אומר ציון מדבר היתה וירושלים שממה
 וקורע, וכשרואה ערי ארץ ישראל אומר ערי קדשך היו מדבר, וקורע (ועיין עוד
 מזה בשו"ע שם). כל אלה הדינים עדיין קיימים.
 ומעין זה כתב בס' מגילת אסתר לספר המצות להרמב"ם, כי משחרב בית
 המקדש גם היושבים בה (בארץ ישראל) מישראל אין נקראים יושבי הארץ כיון
 שהם עבדים למלכי העמים כמונו בחור"ל, ואין זה נקרא ישוב רק גרות בעלמא,
 ואין מקיימין בזה מצות ישוב הארץ, כלשון הפסוק וישבתם בה (פ' ראה).

ברוך שאמר, ר' ברוך הלוי אפשטיין

Rav Baruch HaLevi Epstein (the Torah Temima) asks in 1938 how we can still say Nachem with the original words when Y-m is already so beautifully built up? He answers that Nachem will still be applicable until Jerusalem is under Jewish government⁷

חַם יי אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲבְלֵי צִיּוֹן וְאֶת אֲבְלֵי יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת הָעִיר הָאֲבֵלָה
 הַחֲרֻבָה וְהַהֲרוּסָה. צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ, לְבִי לְבִי עַל
 חֲלָלֵיהֶם. מְעִי מְעִי עַל הַרוּגֵיהֶם. וְלִישְׂרָאֵל עֲמָה נִתְמָה נִחְלָה וְלִזְרַע יִשְׂרָאֵל
 יְרֻשָׁה הוֹרֶשֶׁת. נַעֲרָה יי אֱלֹהֵינוּ מֵעַפְרָה וְהִקְצִינָה מֵאֶרֶץ דְּרוֹמָה, גִּטָּה אֵלֶיהָ
 כְּנֶהֱרַר שְׁלוֹם וְכִנְחַל שׁוֹסֵף כְּבוֹד עַיִם, כִּי אִתָּה יי בְּאֵשׁ הִצַּתָּה וּבְאֵשׁ אִתָּה
 עָתִיד לִבְעוֹתָהּ, כְּאָמֹר, וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֹאֵם יי הוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, וְלִכְבוֹד
 אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ, בְּרוּךְ אַתָּה יי מְנַחֵם צִיּוֹן וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם.

סדור צה"ל נוסח אחיד - רב שלמה גורן

Rav Shlomo Goren, following the recapture of Yerushalayim in the 6 day war, composed a new text of Nachem, largely built on the text of the Yerushalmi, with additions from the versions of the Rambam and Rav Amram Gaon. He omits reference to foreign legions in the city and to the city being empty of its inhabitants. He adds a tefilla for shalom. Apparently, R. She'ar Yashuv Cohen, R. Goren's brother-in-law and the rabbi of Haifa, said that this text was never approved by the Chief Rabbinate and therefore should not be used. (see HaTzofeh, 8 Av 5728, p. 2). In 1978 Rav Goren withdrew⁸ his new text due to the 'ethical, moral and national decline' in the wake of the Yom Kippur War and the preparations to give away land in a treaty with the Arabs⁹.

7. This and many more sources, with detailed, referenced and footnotes can be found in an article by Rabbi Dr Jacob J. Schacter, available at http://download.yutorah.org/2014/1053/Tisha_Bav_To-Go_-_5774_Rabbi_Schacter.pdf

8. *Terumat HaGoren* pp 327-29

9. Note that there is a significant debate about whether Rav Goren did indeed withdraw his suggested text. Although some insist that he did not, his own comments in writing appear to contradict this

בנוסח "נחם" בזמנינו

הנני מאשר קבלת מכתבו מאלול תשמ"ה, בנדון תפלת "נחם", בצירוף נוסח חדש וכו' עפ"י הנוסח בתלמוד ירושלמי וכו'. הנה ירושלמי זה לא נעלם ממני כאשר הצעתי תקון קל ביותר בנוסח שלנו, היינו להוסיף זמלת "היתה". וכבר ציינתי את הירושלמי בחלק שני של ספרו "עשה לך רב" עמוד קמ"ד. וכונתי היתה פשוטה, כי אלה מרבתינו שהתקינו את נוסח "נחם" המופיע בסדורים שבידינו, לא נעלם מהם נוסח הירושלמי, והמציאות היא שנוסח זה שבידינו הוא אשר נתקבל בכל ישראל, כשינויים קלים בין עדות ספרד לבין עדות אשכנז. ומה לנו כי נבוא לחדש עפ"י נוסח הירושלמי שקדמונו ראוהו ולא הכניסוהו לסדור מטעמים הידועים להם. וכלל זה יהא בידך שאין לשנות מנוסח המקורות מאומה, אלא מדוחק רב. ולענ"ד התקון המוצע על-ידי, מציל אותנו מלהיות בחינת דובר שקרים לפני ה', וגם שומר על הנוסח המקורי, והי"ת יזכנו לגאולה שלימה בב"א.

שירת עשה לך רב מרב חיים זוד הלוי

R. Chaim David Halevi (Chief Rabbi of Tel Aviv from 1973-1998) felt that it was too soon to change the prayer. However, one cannot now honestly say that the Yerushalayim is in a state of destruction and denigration. Therefore, he suggested adding the word "shehaita" ('that was') before words of destruction, indicating that the city had been destroyed etc. (See Aseh Lecha Rav 1:14, 2:36-39, 7:35; HaTzofeh, 9 Av 5753, p. 4)

הצעת נוסח לתפילת 'נחם', המבוססת על הירושלמי, ומותאמת למציאות ימינו

רחם יהוה אלהינו ברחמיך הרבים ובהסדרך הנאמנים, עלינו ועל עמך ישראל ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן פסוקה ועל הריסות מקדשך, ועל העיר האבלה, אשר חלליה עובדי פסילים ונשבו בה. כי לישראל עמך נמתה באהבה לנחלה, ולזרע ישורון ורשת הורשתה. ומאחבתה יהוה את עמך, ומחמלתה על העיר אשר פתתה בה, וירושלם עירך מתנצלת מצערה ונכבדת מהריסותיה לתפארתה. נחם יהוה את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים. הביטה וראה את מקדשך השמים אשר היה לשרפת אש. שמתנו בתקוננו, ונכנו לבנותה, והשרה שבינתך בתוכנו עד עולם. כי אתה יהוה באש העת את ירושלים, וכהומת אש אתה עתיד לגוננת. לנחמה ולגוננת. באמור: ואני אהנה לך, נאם יהוה, הומת אש סביב, ולקבור אהיה בתוכה:

ברוך אתה יהוה, מנחם ציון ובונה ירושלים.

סדור המקדש, רב ישראל אריאל

Rav Yisrael Ariel, founder of the Machon Hamikdash and editor of the Siddur Hamikdash has composed another nusach based on the Yerushalmi which he recommends as suitable for the current situation of Yerushalayim

כשנכבשה ירושלים במלחמת ששת הימים היו אלו שרצו לשנות את נוסח תפלת נחם: ואח העיר האבלה והחרבה והבוזיה והשוממה האבלה מבלי בניה והחרבה ממעונותיה והבוזיה מכבודה, והשוממה מאין יושב, והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה, שטענו שהרי ירושלים עכשיו ביד ישראל ואינה עוד חרבה ובוזיה.

ורבינו התנגד לדבריהם ככל תוקף, ראשית מפני שאין לנו לשנות את נוסח התפלה שנתקן על ידי חז"ל. ועוד אמר שכל זמן שהמקדש חרוב, אף שירושלים בנויה וכידי ישראל, מ"מ נחשבת ירושלים גם לעיר חרבה, שהרי להרמב"ם קדושת ירושלים היא קדושת מקדש, וכדמבואר ברמב"ם בפ"י המשניות על המשנה ב"ה (דף כט:): דתנן י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו חוקעין אבל לא במדינה, והרמב"ם פירש דמקדש היינו כל ירושלים. וכן הוא ברמב"ם פ"ב משופר ה' ח'. ולכן פסק הרמב"ם (רפ"ו מהל' בית הבחירה ה' ט"ז) דקדושת המקדש וירושלים אינה בטלה, דהוי מפני השכינה. וכוננו, דירושלים הוא חלק מהמקדש, ולכן כל זמן שהמקדש חרב, אף ירושלים נחשבת כחרבה.

R. Yosef Ber Soloveitchik was opposed to any change in Nachem for a number of reasons: (i) we cannot change a text which was composed by Chazal; (ii) According to the Rambam, Yerushalayim has a din of 'Mikdash', together with and thus part of the Temple. As such, as long as the Temple is destroyed, the city is not considered to be rebuilt. (see also R. Hershel Schachter, Nefesh Ha-Rav, p. 79)

R. Tzvi Yehuda Kook opposed any changes to public recitation of Nachem but is understood to have allowed for personal deviations. However, he was also of the view that as long as the Temple has not been rebuilt, Jerusalem is still considered destroyed and denigrated. This is even more so when there are churches and mosques throughout the city. (Cf. HaTzofeh, Shabbos supplement, 13 Tammuz 5727, p. 1; R. Shlomo Aviner, Shalheveskah -- Pirkei Kodesh U-Mikdash, p. 5)

R. Isser Yehuda Unterman, at the time the Chief Rabbi of Israel, also opposed any changes to the text of Nachem because the old city was still full of synagogues in various states of destruction and disrepair while churches and mosques were in abundance. (Cf. HaTzofeh, 8 Av 5729, p. 2)

32. שאלה: האם לא הגיעה השעה לשנות את הנוסח שבתפלת נחם הנאמרת בתשעה באב? ובמיוחד מה שאומרים על ירושלים: העיר החרבה והבזויה והאבלה והשוממה, שאינו תואם את המציאות כיום, כי לשמחתנו עינינו הרואות שירושלים הולכת ומתפתחת בקצב מהיר, והולכת ונבנית ומתיישבת עם בניה בונה לאלפים ולרבות מישראל, כן ירבו, ואל הכותל המערבי נוהרים מכל קצוי תבל, אלפים ורבות בקול רנה ותודה המון חוגג.

תשובה: תפלת נחם שהיא מעין המאורע בתשעה באב, נזכרה בירושלמי (בפרק ד' דברכות הלכה ג'). ובסידור רב סעדיה גאון (עמוד שי"ח), ובסידור רב עמרם גאון חלק ב' (דף קל"ב ע"א), תוך שינויים קלים ע"ש. והנה מבואר בסידור רב סעדיה גאון (במבוא עמוד ל'), שבתפלות ובמטבע הברכות אנו סומכים על המקובל בידנו במסורה מנביאי ה' ואנשי כנסת הגדולה, שהיו להם שני סדרים בתפלות, סדר אחד לזמן מלכות ישראל, וסדר אחר המיועד לזמן הגלות ע"ש. וזה על פי מה שאמרו (בגזיר ל"ב), שידועים היו שעתיד המקדש ליחבר. ... נמצא שגם הנוסח של תפלת נחם המקובל בידנו מדורי דורות יסודתו בהררי קודש, על ידי רבותינו אנשי כנסת הגדולה. ... ולכן מי הוא זה ואיזהו בדורות אלו שיכול להרחיב עוז לתקן, ולשנות מנוסח התפלה שנתקן ע"י רבותינו הקדושים, אשר רוח ה' דבר במ ומלתו על לשונם. ובכל תיבה ותיבה ובכל אות ואות שתיקנו במטבע הברכות והתפלות, גנוזים בהן סודות נשגבים ומופלאים. ... ואם כן מה כוחנו לשנות הנוסח שבתפלת נחם ...

ובאמת שגם לפי פשוטו יתבאר הנוסח של תפלת נחם, שהוא על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו. כי מקום המקדש וסביבותיו נתונים ביד זרים שונאי ישראל, וירושלים העתיקה עודנה מלאה גילולים של עכו"ם, בכמה כנסיות טמאות, ואשר על ידי כמריהם ומנהיגיהם דם ישראל נשפך כמים בכל הדורות, ובסביבות המקדש קבורים ישמעאלים, סביב רשעים יתהלכו, ולכל עם ישראל אסור מן התורה להכנס להר הבית משום טומאת מת, והעריבים מכניסים פגרי מתייהם אל המקום המקודש לנו ביותר.... ועיקר יישובה של ירושלים בזמן הבית שהיה בצד דרום של בית המקדש, מאוכלס עדיין על ידי העריבים שונאי ציון, ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל. וכמה בתי כנסת שהיו לתפארת עמנו בעיר העתיקה, עודם חרבים ושוממים, מעת נפילת ירושלים העתיקה בידי הלגיונות של ירדן. ועוד כהנה וכהנה, היש לך ביאון וחורבן ושממה גדולים מאלה? על זה היה דוח לבנו על אלה חשכו עינינו. וכבר אמרו חז"ל בירושלמי (יומא פרק א' הלכה א'): כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו הוא חריבו. ואמנם אנו שרים ורוקדים על שזכינו לחזור לכותל המערבי, שהוא שריד בית מקדשינו, שכולו זכר לחורבן, ... שגם העליה לרגל בזמן הזה כדי להרבות עגמת נפש וכו' ע"ש

ומלבד זה גם הרוחניות של ירושלים היא בעוה"ר בשפל המדרגה,.... כי מה מאוד ידאב לב כל החרד לדבר ה' על התפרקות הדור מחיי תורה ומצוה, חינוך אלפים ורבות מילדי ישראל ללא תורה וללא מצוה, והרס חומת הצניעות והמוסר, וריבוי חילולי השבת, והפרת סדרי הכשרות, ועוד כהנה וכהנה. בושנו וגם נכלמנו כי שודדו ארמנותינו, אלו הארמנות של תורתנו הקדושה. ותפלתנו להבורא יתברך, ישוב ינחמנו יכבוש עוונותינו. וצום החמישי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ויקיים בנו שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם ובירושלים תנחמו.

ש"ת יחוה דעת חלק א סימן מג

R. Ovadiah Yosef opposed any change in the text, for various reasons:- (i) the text of the prayer was established by the men of the Great Assembly and we lack the power to change it; (ii) Har Habayit is not in our hands and we are too tamei to go onto it; (iii) The 'main yishuv' of Yerushalayim was in Ir David, which is now almost entirely non-Jewish; (iv) many former Shuls in the Old City are still in churban; (v) not only is the physical state of the city on a low level, but the religious level of the people of Israel in general is severely lacking.

Kinah for Yerushalayim HaBnuya

Sarah Manning - 5775

The walls of Yerushalayim resonate with simcha, but we have forgotten how to mourn.

The Kotel Plaza is full of singing, but praying on Har HaBayit is banned.

Jews flock to the holy places of Jerusalem, but they fight over who can pray there.

The streets are crowded for every parade, even when they parade their sins with pride.

We build roads and bridges and tracks for trains, but we travel them in fear of stones and missiles.

Young couples build new homes across Harei Yehudah, but the government dismantles them.

Israel has its own government, but is forced to answer to the nations of the world;

Our own judges and legal system, enforcing standards that are not ethical.

Jerusalem's plazas are filled with our brave young men, as they go off to fight for our nation's survival.

Brides and mothers sit and cry as they remember their fallen heroes.

Israel's military might is legendary, but our enemies undermine us with tunnels.

The Jewish state has the best technology, but we are helpless against the cameras of our enemies.

"Plucky Little Israel" is despised by all the nations, who no longer try to conceal their hatred.

Something good is happening in Yerushalayim, but we have forgotten what to mourn.